

ure za ročna dela II. razreda in jih pridenemo učiteljicini, ima poslednja 30, a g. nadučitelj 23 $\frac{1}{2}$ ur.¹⁾ In ako se oziram še na ta slučaj, da poučuje učiteljica petje v obeh razredih, potem znaša diferenca celih 8 $\frac{1}{2}$ ur.²⁾ Te ure si more učiteljica skrečiti za 2, ako ji je mogoče 2 oddelka deklic pri ročnih delih združiti. Vender poučuje še 6 $\frac{1}{2}$ ur.³⁾ več na teden. Vidite torej, gospod urednik, da nisem prav nič pretirala.⁴⁾

Pa tudi drugim gg. sotrudnikom moj dopis ni ugajal. Neki g. tovariš se je celo nemiški izrazil »wird ihr schon die Lust vergehen!« Pa zaradi te opazke ne, gospod urednik. Jaz sem gorenjsko dekle in Gorenjci smo svojeglavni ljudje. Jemnasta! kaj sem pa sedaj napisala! Bog bodi — ali pravo za pravo — Vaš svinčnik bodi milostljiv mojemu dopisu! Sedajle mi je prišlo na um, da ste g. urednik tudi Gorenjec in mahoma mi je upadel pogum, udrihati po mojih rojakih. No, pa pritrtili mi bodete venderle, da malo trdne volje človeku ne škoduje. Jaz jo imam precejšnjo merico, tako da si mislim:

Ti streti me moreš, potreti nikdar
Osode sovražne besneči vihar!

¹⁾ 24 $\frac{1}{2}$! — ²⁾ 7 $\frac{1}{2}$! — ³⁾ 5 $\frac{1}{2}$!

⁴⁾ Nam je več slučajev znanih, da nadučitelj poučuje petje v obeh razredih, dasi je tudi takih slučajev mnogo, da poučuje učiteljica kot druga učna moč. Sicer je pa pouk v ročnih delih in v petji tako za učno moč kakor za otroke kaj mikaven tako, da preveč ne utruji ne one ne teh. Nadalje je uvaževati, da je pouk v drugem razredu mnogo utrudljivejši. Koliko časa že tu vzamejo korekture slovnčnih, pravopisnih, spisnih in računskih nalog obeh oddelkov, katere se vse vrše izven učnih ur in brez katerih si uspešnega pouka misliti ne moremo. In to je najbolj duhomorno delo učiteljevo. Take korekture so sicer tudi v I. razredu potrebne, a samo v 2. oddelku in tu so naloge mnogo priprostejše in krajše. Končno ima učiteljica s poukom v I. razredu mnogo ugodnejši položaj. Ona je prvcem mnogo pristopnejša nego učitelj in si laže in hitreje pridobi njih zaupanje, katero je prvi pogoj za uspešno delovanje v šoli. Z »gorenjsko svojeglavnostjo« tedaj trdimo, da je od Vas navedena razlika v učnih urah bolj navidezna, v zadostilo pa sprejmite Vam z »gorenjsko odkritosrčnostjo« gori podani kompliment!

Ured.

Tretjim slednjič ni všeč, da sem jaz Lepkova. Lejte no, kaj sem jaz kriva? To je pa takole prišlo. Moj ded — Bog mu daj nebesa, meni pa zaslužene penenze — bil je menda prav zal dečko. In kadar je prišel v delarno k pradedu, dvignil in poljubil ga je ta rekoč: »O lep, lep moj Tomaž!« Hudobni ljudje pa, katerih tudi takrat ni manjkalo, dali so Tomažku brz priimek »Lepek«, kateri se ga je držal do groba, in se drži še nas. Vidite torej gospod urednik, da sem jaz čisto po nedolžnem Lepkova, kar mi pa prav nič ne preseda.

Vse drugačen pa je gospod pesimist. On me prav prijazno sprejme pod svoj prapor. Raca na vodi! — Sedaj pa res ne kaže odložiti peresa. Mogoče je, da bodete gospod urednik še slišali in — joj, to bo pokora za Vas — še tiskali v »Tovariši«, da je Lepkova dobila odliko, kakor zajec, kateri

»Tekel pred bobnom je prvi iz boja
Vender prinesel svetinjo domov!«

No, malo me pa tudi gospod pesimist pritiska meneč, da se rada prijemljem novosti. Velja pač potrpeti, ker res rada »pošpegam« v »Bazar« ali kako drugo novino jednacega zadržaja. Kar se pa tiče prikazni »fata morgana«, pa nam ni ravno tako nedosegljiva, kakor popotnikom puščave, ker ako pazljivo pregledujem »Popotnikov« koledar, zapazim vender nekaj učiteljic, katere so uvrstene v blažene trume prvih plačilnih razredov. Sevč, kar nas je oblagodarjenih s smolo, še tega prav natančno pogledati ne smemo!

Sploh pa mi dovolite omeniti, da se jaz nikakor ne čutim poklicano pisateljico, akoravno imam še ošpičen svinčnik in še pipec, da ga lahko poostrim. S temi vrstičami hotela sem jedino le g. dopisniku »Slov. Naroda« pokazati, kje se nam je oglasiti, kadar se kaj skavsamo, ali nam ni kaj po všeči. »Tovariš« je naše glasilo, ne pa politični listi, katere bere vse občinstvo in se s tem spodkopava avtoriteta vsemu učiteljstvu!

Priporoča se

Lepkova.

Naši dopisi.

Z Bleda. (Konferencija). Konferencija za ravnoliški okraj se je vršila dne 22. mal. srpana na Bledu pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika č. g. župnika Jakoba Aljaža. Navzočni so bili vsi učitelji razven g. Kavalarja iz Rateč. Prisotna sta bila tudi č. g. Tavčar, župnik iz Leš in g. Kačar, kaplan iz Radovljice. G. nadzornik imenuje svojim namestnikom g. nadučitelja M. Kovšco iz Kroke. Zapisničarjema pa sta bila voljena z vsklikom g. Piš iz Bele Peči in gđc. Strle iz Gorjan.

Prvi je poročal g. nadzornik o stanju šolstva. Omenjal je najprvo, da je zadnjikrat kot nadzornik med nami (zal!). Radi bolehnosti, družih opravil itd. odložil je nadzorstvo. O stanju šolstva se je povoljno izrazil in pohvalil gg. učitelje, da so povsem svojo dolžnost izpolnjevali. Poudarja posebno važnost vzgoje. Pouk naj le bode kot sredstvo. Sem ter tja je našel nekatere napsake, katere se bodo gotovo s časom odpravile. Posebno ga pa veseli, da je njegova razprava pri lanski konferenciji »o ljudskem in cerkve-

nem petji» našla prijeten odmev v srcih gg. učiteljev. V dokaz temu je ustanovitev okrajnega učiteljskega društva z lastnim pevskim zborom, katero je napravilo že dva izvrstna koncerta. — Glede razširjenja šol je povedal, da se letos jeseni v Begunjah odpre 2. razred, v Breznici in v Mošnjah pa drugo leto. Novi šolski poslopji se bodeta zidali v Ratečah in v Zasipu.

Referati — Žirovnikov »o slogi in kolegialnosti med učiteljstvom«. Rihtaršičev in gđ. Kat. Drollove »kako more šola v otrocih čute domovinske, ljubezni in zvestobe do presvetlega vladarja buditi in oživljati« — sprejeli so se pohvalno in z odobravanjem brez debate.

Knjige in berila za prihodnje šolsko leto ostanejo po nasvetu g. Podkrajška ista kakor letos. — Gosp. Rozman je poročal v imeni knjižničnega odbora o stanju, o uporabi in o računu okrajne učiteljske knjižnice (dohodkov 149:12 glđ., stroškov 102:81 glđ). Pri tem g. Bregar nasvetuje, naj v prihodnje književni odbor sam nasvetuje, kako naj bi se porabili dohodki. — V književni odbor se volijo: Pianeckí, Podkrajšek, Rozman, Simon, Turk. — V stalni odbor: Kovšca, Podkrajšek, Rozman, Turk.

Volitev dveh zastopnikov v deželno učiteljsko konferencijo vzbudila je veliko pozornosti. Čulo se je od več strani, naj gresta oba gg. zastopnika, katera sta v okrajnem šolskem svetu, tudi v Ljubljano. In zgodilo se je tako. Izvoljena sta bila g. Bernard z Jesenic in g. Kovšca iz Kroke. G. Podkrajšek je sicer predlagal, naj se volita gg. Kovšca in Medić z Bistrice, a temu so posebno ugovarjale gđ. učiteljice. Prišlo je torej do volitve. Pri prvi volitvi je dobil g. Kovšca 20 glasov od 26 volilcev, kateri je bil torej izvoljen. Drugi glasovi so se razcepili. Največ sta jih dobila g. Medić (12 glasov) in g. Bernard (6 glasov). Ker nobeden ni imel nadpolovične večine, prišlo je do ožje volitve. Prodril je g. Bernard z 13 glasovi. S »cesarsko pesmijo« je bil dnevni red končan. —k.

Iz litjskega okraja. (Konferencija). V sredo dné 8. mal. srpana ob 9. uri dopoldne je otvoril naš nadzornik g. Josip Bezljaj konferencijo, srčno pozdravljajoč vse navzočne učitelje in učiteljice, kateri so se razven gđ. Malec — po bolezni zadržane — v polnem številu zbrali. Svojim namestnikom si je izvolil nadučitelja iz Šmartina pri Litiji g. Adlešiča. Na to predlaga g. učitelj Razpotnik gospodično Demšar in g. Bartelja zapisnikarjema, ker je pa zadnji omenil, da sta imela oba že večkrat izvrševati to častno nalogo, umaknil je g. Razpotnik svoj predlog, g. Bartel pa ob jednom nasvetuje gg. Čampo in Mežana, katera sta bila tudi potrjena. Sedaj pričel je g. nadzornik s svojim poučljivim in strokovnjaškim poročilom. Za šolo godnih otrok je bilo v okraji 6721; šolo jih je obiskovalo 5847; izmed neobiskujočih je

bilo 662 6letnih nedoraslih, 31 pa pohabljenih. Obiskvanje ni bi bilo ravno ugodno, zato so dobili nekateri krajni šolski sveti jedenkrat, drugi dvakrat in še drugi trikrat naročilo, da v zamudah strogo in postavno postopajo. Končujoč še nekatero statistične podatke o obiskovanji šole, prešel je g. nadzornik na pouk v občé. Uspeh v učnem jeziku je dovoljen. Paziti je posebno na slovnico in zaradi vsprejemnega izpita na srednje šole tudi na analiziranje stavkov. Na jedno- in dvorazrednicah naj se obravnava osobito samostalniki, pridevniki, zaimki in glagoli. Drugi (nemški) jezik naj se poučuje na podlagi slovnice. Slovnica se nikakor ne sme zanemarjati. Potrebne so tudi prestave iz nemščine v slovenščino, v višjih razredih tudi obratno. V računstvu bil je uspeh v občé dober. V nižjih oddelkih se premalokrat rabi računski stroj. Na jednorazrednicah naj se obravnava desetinska števila, kar ni težko, ako se prej otroci dobro priučé računanju z navadnimi števili. Pismina delitev, oziroma meritev napravljata otrokom po nekod težavo, ker se meritev v nižjih oddelkih ni dovolj temeljito pričnula. Oblikoslovje je zlasti za dečke važen predmet. Realije imajo se seveda na podlagi beril obravnavati. Šola, katera nima aparata, ne more imeti v naravoslovju dovolj uspeha. V pisanji so se dosegli v občé dobri, po nekaterih šolah prav dobri uspehi. Petje naj se povsod poučuje, le na šolah, kjer ni nobene zato sposobne moči, se mora seveda to opustiti. Ravno tako se ne sme zanemarjati telovadba. Kjer ni zato sposobnega prostora in orodja, naj se otroci učé vsaj korakati in pravilno snkati se. Po zimi pa naj se vadijo proste vaje v šolski sobi. Sploh se ne sme zanemarjati nobeden predmet; poučuje naj se po urniku, kateri bodi obešen na steni. Ženska ročna dela so se poučevala razven šestih šol na vseh drugih šolah. (Dalje prih.) *Janko Likar.*

Iz Idrije. Zopet je posegla bela žena med učiteljstvo, in sicer je zdaj stegnila svojo koščeno roko po starosti ženskega kranjskega učiteljstva; dné 16. l. m. ob 1/212. uri po noči je pretrgala nit življenja c. kr. učiteljici v Idriji, preblagi Mariji Krašner. Predraga pokojnica se je porodila dné 25. roznika 1817. l. v Idriji od priprostitih rudarskih roditeljev. Nje oče se je bavil poleg rudarstva tudi z glasbo in je pozneje svoji hčeri naredil kot samouk prvi glasovir. Leta 1823. dné 4. listopada je začela pokojnica tukajšnjo šolo obiskovati, ktero je l. 1827. z odliko dovršila. Po dovršeni domači šoli je ostala doma pri svojih roditeljih, kjer se je z izdelovanjem čipek in pa z glasbo pečala. V glasbi se je tako izurila, da so jo l. 1846. uršulinke v Škofji Loki za učiteljico glasbe pozvale, katero službo je nekaj let marljivo opravljala. Ko je pa obolela, prišla je zopet v svoj rojstni kraj. Po doseglju zdravja pa je prišla v ljubljanski uršulinski samostan kot učiteljica glasbe, in tukaj se je tudi sploh za učiteljski stan pripravljala

in je dne 21. prosinca 1851. l. tudi preskušnjo naredila ter je mislila za vselej v samostan stopiti. Pa človek obrača, Bog pa obrne. Ko je kot samostanska nevesta prišla še jedenkrat domov, premislila se je in ostala je doma, kjer je bila meseca vinotoka 1853. l. kot začasna učiteljica deklic imenovana. Leta 1874. dne 15. kimovca pa je bila imenovana stalno učiteljica na c. kr. rudniški ljudski šoli. To službo je z izredno marljivostjo in zvestobo opravljala in je bila tako rekoč vzor učiteljice. Marsikateri učitelj, ki je v letih 1853—1865 idrijsko pripravnico obiskoval, ima jo še gotovo v spominu. Dne 22. prosinca t. l. pa je zaradi oslabiljenega vida zaprosila dopusta in se je nadejala, da bode s prihodnjim šolskim letom zopet svojo službo nastopila; pa preselila se je dne 16. t. m. po kratki pljučni bolezni na oni boljši svet. Naj v miru počiva! Blag ji spomin! Kako je bila pokojnica od vseh stanov čislana, kazal je krasen spreved, kakeršnih je Idrija še malo videla. Sklepajte te vrstice si usojam v imeni tukajšnjega učiteljstva vsem gospodom učiteljem in gospodičinam učiteljicam logaškega okraja, ki so se spreveda udeležiti blagoizvolili, najprisrčnejšo zahvalo izreči. *J. Inglie — Idrija.*

Iz Čemšenika. (Mihael Lazar †)* Dne 7. velikega travna t. l. je prominul tu po daljšem bolehanji č. g. Mihael Lazar, c. kr. profesor v pokoji.

Porojen 1835. l. v Dobrilevem, vasi $\frac{1}{4}$ ure od Čemšenika oddaljeni, hodil je k prvemu pouku v tukajšnjo kaplanijo, ker v onem času tu še ni bilo redne ljudske šole. Takratni duhovni pomočnik je izbral nekaj nadarjenih dečkov, katere je z izrednim zanimanjem poučeval v branji, pisanji in računstvu. Kakor sem omenil, bil je med njimi tudi pokojni profesor Lazar, ki se je svojega prvega učitelja vedno hvaležno spominjal. Na prigovarjanje kapelanovo so poslali roditelji dečka v Ljubljano, kjer je po dovršenih gimnazijskih naukih 1858. l. stopil v semenišče. Dasiravno že takrat ne baš trdnega zdravja, bil je vendar 1861. l. posvečen v mašnika, prihodnje leto pa ga je vladika poslal v Kranj, kjer je bil po takratnih zakonih katehet in ob jednom začasni voditelj ondotni štirirazrednici. Pozneje je postal glavni učitelj na c. kr. učiteljski za učiteljice v Ljubljani; izza bivanja njegovega na tem zavodu spominjajo se ga gotovo še mnogobrojni gojenci in gojenke, ki sedaj že delujejo na polji slovenskega šolstva. Pritrdili mi bodo gotovo, da je bil pokojni Lazar prijazen učitelj in v vsem svojem delovanju blag človek. Iz Ljubljane je prišel zopet v Kranj, kjer je na nižji gimnaziji poučeval razven veronauka tudi v nekaterih drugih predmetih; dasi ravno je silno rad bival v prijaznem Kranju, kjer se je nadejal v zdravem gorenjskem

zraku zopet dobiti toli zaželjenega zdravja, bil je slednjič vendarle prisiljen popustiti težavno poučevanje. Prosil je umirovljenja ter se vrnil v svoj rojstveni kraj; od tu se je podal vsako poletje v krapinske toplice, jeseni pa se pokrepčan vračal domov. Minolo jesen pa je šel v Iko pri Reki, da bi v miljšem podnebnju preživel zimo. Na poti tje se je močno prehladil ter se po nasvetu zdravnikovem vrnil v Čemšenik; bil je toli oslabeł, da ni vso zimo mogel več v cerkev, temveč maševal vsak dan v sobi. V praznik vnebohoda je hotel po opravljeni maši zajuterkovati, a na stolu sedečega je zadela srčna kap in v malo minutah je bil mrtev.

Pogreba njegovega se je udeležilo razven 11 njegovih duhovnih sobratov mnogo naroda, kateremu je bil pokojni vsled svoje prijaznosti izredno priljubljen. Učiteljsko osobje c. kr. pripravnice v Ljubljani mu je položilo na rakev krasen venec, pred župnim dvorcem in na pokopališču pa so mu učitelji in nekateri drugi pevci pod vodstvom c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. Lovro Letnarja zapeli po jedno žalostinko.

Dasiravno je bil pokojnik zadnja leta vsled neprestane bolezni močno oslabeł, vendar se je vedno živo zanimal za šolo, v kateri je večino svojega življenja prebil. To priča tudi njegova oporoka, kajti volil je 2000 gld. za ustanovo, katero naj uživajo dijaki iz čemšeniške župnije. Najdražje mu je bilo, ako se je v prijateljski družbi jelo govoriti o šolstvu in njega napredku. Zato bodi pokojniku s temi vrsticami postavljen v Vašem cenjenem listu skromen spomenik.

Počivaj mirno, blagi mož, po trudapolnem delovanju, zemlja domača bodi ti lahka! *T. Petrovec.*

Z Dunaja. Dne 20. mal. srpana smo se zbrali zopet v tečaju za deška ročna dela v L. dumajski šolski delarni na Neubau-u. Vseh učiteljev nas je 43 in sicer 12 Kranjcev, 9 Čehov, 6 Štircev, 4 Korošci, 5 Galičanov, 3 Spodnje-Avstrijci, 2 Moravca, 1 Gorenje-Avstrijec in 1 Šlezijanec. Po narodnosti je 24 Slovanov, a drugi so Nemci.

Predsednik društva za deška ročna dela g. Aleks Riss, nas je z drugimi odborniki prijazno nagovoril in pozdravil, kakor tudi vodja g. Alojzij Bruhns. Takoj po pozdravu smo začeli delati, in sicer je: 23 mizarjev (učitelj g. Teodor Kreuz); 23 rezbarjev (učitelj g. vodja A. Bruhns); 29 lepenkarjev (učitelj g. Fr. Richter) in 11 modelerjev (učitelj g. Frid. Affl).

Delo gre jako ročno izpod rok in tudi kolegialnost med učitelji je popolnoma lepa. Ako bode kaj grošev se prihranilo, gremo 15. vel. srpana v Prago. Stanujemo večinoma v »Adlerhofu«, katera stanovanja sta nam preskrbela g. vodja Bruhns in g. Richter.

Ksaverij.

*) Zaradi pomanjkanja prostora zakasnevo. — Ured.

